

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Kristus se nam je rodil!

Slovesno vabi veliki zvon h polnočnici. Družina vernikov se zbira k rojstvu božjega Deteta. Orgle zabučijo, zvonovi zazvonijo, pred oltarjem zapoje mašnik veličastni božični slavospev: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so blage volje! — Katero človeško srce se še ni vzradostilo ob tem božičnem prizoru? Najbolj so pač utripala srca tistih, ki so v prvi sveti noči zrlí božično skrivnost posebej v malem Detetu, v plenice zavitem in v jaslice položenem. Dvatisočkrat skoraj se je odtlej ponovila sveta noč. Ob plitvih pogledih človeških oči se zavija v vedno večjo skrivnost in tajinstvenost. Nam slepim in gluhi ni več zanjo pravih besedi, le naše ubogo srce še zadrhti v slutnji božične sreče in blaženosti.

Vedno je božič pri nas, med nami in v nas. Vsa človeška zgodovina od prvih časov do danes je v svoji zadnji vsebini zgodovina rojstva božjega Deteta v človeštvu. V zadnji sveti noči, ko bo Detece rojeno v zadnjem Adamovem otroku, se zgodovina sveta in človeštva zaključí.

V jaslicah bornega človeškega srca se porodi božje Dete v svetem krstu. Vedno nanovo se rodi v človeški duši, ko zamirata v njej sebičnost in posvetnost. Vsaki dan in vsako leto se rodi božje Dete v besedi, sliki in melodiji, v šoli in knjigi in listu, v umetnosti in znanosti, kadarkoli po njih zahrepeni človeško srce pe pravi modrosti, po resnični dobroti in lepoti. Tam ljudje vedno božičujejo, kjer se družijo v ljubezni in pravici in si medsebojno nosijo svei mir v svoji dobri volji. Tudi danes še prosita Marija in Jožef v vsakem revežu in ubožcu usmiljenja pri dobrih človeških srcih. Iz vsakega malega človeškega otroka prosijo oči božičnega Deteta. Božična sreča in resnična korist sta v gospodarskem življenju, kadarkoli se katerakoli dobrina te zemlje daje in sprejema iz ljubezni in hvaležnosti kot božični dar človeških otrok. Saj je končno vse življenje na zemlji, tvoje in moje, naših družin in našega naroda in vsega človeštva božični dar vsedobrega Očeta. Ves svet in vse življenje naj bi pelo slavo Njemu, ki je po svojem Sinu dal celo sebe v dar, da bi bil mir vsem ljudem na zemlji, ki so blage volje.

Na svetovnem odru.

Ni več Abesinija v ospredju mednarodnega zanimanja, marveč dogodki na vzhodu. Svet stoji pod vtisom zasedbe severne Kitajske po Japonski. Japonska ne skriva več svojih kart, da hoče ves daljni vzhod združiti pod svojo oblast. Rumena nevarnost dobiva svoje oblike. Ogrožene so evropske kolonije, v nevarnosti je evropski vpliv ne samo na vzhodu med azijskimi narodi, marveč v vseh deželah, kjer bivajo barvana plemena. Na obzorju so prvi obrisi vojske ne več med narodi, marveč med plemeni.

V očigled naraščajoči nevarnosti na vzhodu raste potreba vzajemnosti držav v Evropi. Vele-sile hočejo utrditi Zvezo narodov s tem, da obdržijo v njej ne samo Italije, marveč pritegnejo

Med nami, pri nas in v nas pa je vedno tudi hudobna noč. Tudi hudi, zli duh se venomer učlovečuje. Da bi po njegovi zli namera svet ne več božičeval, le še hudičeval.

V satanski noči se narodi hudi duh v duši, zaprti za božje Dete, in se obda s strašno in grozno svojo skrivnostjo. Vsaki dan in vsako leto se rodi hudi duh v besedi, sliki in melodiji, v šoli in knjigi in listu, v umetnosti in znanosti, kadarkoli se resnica umika laži, dobroti brezsrčnosti, lepota nizkosti. Vedno spet se rodi zli duh v družabnem življenju, kadarkoli ga oblikujeta sovraštvo in sebičnost. Tod so reveži in ubožci še najbolj podobni sveti družini v betlehemiški noči, ker i oni zastoj trkajo na dobra srca, proseč usmiljenja in dobrote. Tod so mali še najbolj podobni božjemu Detetu, ki je že prvi dan moralo okusiti vso strašno skrivnost hudičeve noči. Strašna je „skrivnost greha“, iz katere Kajin streže po življenju svojega brata in Judež izdaja za denar svojega Gospoda. Rodi se zli duh v gospodarstvu, kadarkoli dobrine te zemlje upravljajo profitarstvo, sebično računarstvo in strast za dobičkom. Ne v borem hlevcu malega mesteca, v škrlatu in zlatu se rodi hudobni duh v človeški podobi. Velika je nad tem žalost v nebesih, strašen in grozen je zato nemir na zemlji.

Ti, moj narod! Kako je s teboj ob svitu božičnih luči, ob prazničnem zvonjenju božičnih zvonov? Praznuješ v svojem duhovnem in duševnem, v svojem družabnem in gospodarskem življenju rojstvo Kristusovo ali Antikristovo? Si Betlehem, nad katerim pojejo angeli božjo slavo, ali si Jeruzalem, v katerem preži Herodež za življenjem božjega Deteta?

Naj se ob tem razgledu ne temniyo tvoje oči, naj iz njih ne izgine blesk božične luči! Vemo, da pride nekoč sveta noč, ko bo strt zli duh na vsej zemlji. Tudi na tem koščku zemlje, ki je tvoja domovina. Sveta in blažena noč pride tudi med nas, je že pri nas in je že med nami. Božje Detece se je rodilo in se hoče roditi v vsakem izmed nas, v naših družinah in župnijah, v vsem našem rodu tja do dneva blaženega dopolnjenja. Zato zapojmo iz vesele duše in radostnega srca svete božične noči: Kristus se nam je rodil — pridite, molimo ga!

v njen krog še Nemčijo. Ugoden je predvsem položaj sovjetske Rusije, ki se nahaja danes med Evropo in azijsko nevarnostjo. Nemčija ji je poklonila prijateljstvo Francozov, Japonska sili v rusko območje Anglijo in Nemčijo.

Dočim je doslej vodila evropske države misel obrambe pred komunizmom njihovo sožitje, postaja danes bojazen pred rumeno nevarnostjo, grozečo z daljnega vzhoda, vodilo nove svetovne politike.

Za nadvlado na morju. V Londonu se je vršila takozvana pomorska konferenca. Pred 14 leti so pomorske velesile v Washingtonu sklenile ključ, po katerem se smejo oboroževati na morju. Decemberska konferenca, ki se je vršila v Londonu, bi naj ta ključ potrdila ali ga nadomestila z no-

vim. Nov položaj na morju je ustvarila predvsem Japonska, ki odklanja stari dogovor, ker hoče utrditi pomorsko nadvlado v Aziji. Dočim so ji velesile pred 14 leti prisodile število vojnih ladij, ki dosega nekaj nad polovico angleškega brodogoja, zahteva Japonska sedaj enakopravnost z Anglijo in Ameriko. Kljub slabim izgledom za mirni potek pomorske konference zagotavlja njen uspeh pomanjkanje denarnih sredstev za pomorsko oboroževanje. Amerika ni dogradila niti onega števila ladij, ki so ji ga velesile dovolile pred 14 leti, angleško in japonsko brodogoja je zastaralega sistema in zahteva novih ladij. Tako bo nadvlado na morju odločevala ne toliko konferenca kot pa gospodarska in finančna sila pomorskih držav.

Afrikanski spor pred rešitvijo? Dogodki na svetovnem odru vplivajo na razvoj afrikanskega spora. „Anglija želi čimprejšnjo upostavitve in okrepitve Zveze narodov,“ tako je naglasil nedavno angleški ministrski predsednik. V Parizu se sporazumno z Angleži izdelali mirovne predloge, na podlagi katerih Italija dobi na severu pokrajini Danakil in Tigre, na jugu pa ozemlje v obsegu tretjine vse Abesinije. Abesinija dobi v nadomestilo izhod na morje v italijanski Eritreji. Proti predlogom se ne izjavljajo samo Abesinci, ki naj bi žrtvovali napadalki Italiji polovico svojega ozemlja, marveč tudi mnoge druge manjše države. Pričakovati je, da bodo angleški in francoski državniki skušali čimprej dovesti do mirovnih pogajanj, pri katerih bo menda najmanj odločevala — nesrečna Abesinija. — Na frontah je ustavljeno vsako prodiranje Italijanov in Abesincev.

Po državah naokrog. V Vatikanu se je minuli teden zbralo 69 kardinalov na posvetovanje. Od teh je 38 Italijanov, 7 Francozov, 6 Špancev, 2 Amerikanca, 3 Nemci iz rajha, 2 Poljaka, 2 Čehoslovaka in po eden iz drugih narodov. — Avstrija. Kancler Schuschnigg je na nedavnem zborovanju na Dunaju naglasil, da hoče Avstrija novega reda in nove občestvene misli v narodu. „Treba je izobrazene mladine, ki ovrže staro mišljenje, da je narod isto ko država ali da je država samo nadvlada enega razreda nad drugim. Ovreči moramo — tako je kancler dejal — vse pomisleke takozvanega polizobraženstva, ki hoče ubiti vsakogar, kdor je drugega mišljenja od nje. — Jugoslavija. Minulo nedeljo so se vršile v občini Ježice prve volitve v novem državnem ustroju. Jugoslovanska radikalna zajednica je dobila 80 odstotkov vseh glasov, vse ostale stranke so se združile v skupno fronto in od 24 odbornikov dobile 1. „Simbol novega časa“ pripominja ljubljanski „Slovenec“. — Čehoslovaška. Dosedanji velezaslužni prezident države Masaryk je vsled starosti odstopil. Za naslednika je priporočil ministra dr. Beneša, kateremu je opozicija postavila nasproti kot kandidata prezidenta državnega zbora dr. Nemeca. Izid volitev ob zaključku lista ni znan. — Nemčija. Nadškof v Freiburgu je izdal pastirsko pismo, v katerem slika ozkosrčno nasilje hitlerjanstva nad katoličani. Nemški kmetje s položajem nikakor niso zadovoljni. Davki sicer niso zvišani, močno pa jih obremenuje prisilna prodaja pridelkov državi in strogo državno nadzorstvo nad kmetijskim gospodarstvom. Kmetje, svoječasno glavna opora narodno-socialističnega gibanja, stopajo v opozicijo proti režimu. — Španija ima novo vladu, ki pa je v parlamentu v manjšini. V njej ni zastopana katoliška ljudska stranka. Obstoja možnost novih volitev. — Egipt je dobil nazaj svojo ustavo, ki so jo Angleži svoječasno ukinili. Postal je spet neodvisna država s pravico vstopa v Zvezo narodov, Anglija si je pridržala samo še vojaške zadeve.

† Fr. Grafenauer.

V nedeljo dne 15. decembra je odšel k zadnjemu počitku odlični rodoljub in dolgoletni naš deželni in državnozborni poslanec France Grafenauer. Velik, odličen mož, ponižen katoličan, požrtvovalen in delaven narodnjak, spreten govornik na zborovanjih in v raznih zastopih je bil in zato ostane koroškim Slovencem in zlasti svojim Ziljanom nepozaben. Pred očmi so mu bile nujne potrebe Ziljske doline in velike potrebe koroškega slovenskega ljudstva, zato se je dal leta 1897 voliti v deželni zbor. Grafenauer je uvideval kakor malokdo, kako je hudo, da se koroškemu slovenskemu ljudstvu ne pusti naravna izobrazba na podlagi materine besede, videl je, kako se ljudstvo vsled tega odtujaše svojemu narodu, odtujaše domačemu delu, kako mu propada značaj in kako se rušijo nekaj trdni domovi v rokah potujčenih gospodarjev. Grafenauer je imel doma skrb dosti s svojo dobro uspevačo obrtjo, skrbi s kmečkim gospodarstvom, kakor jo ima vsaki Zilan na skromni svoji zemlji, a ni se pomišljal, ko ga je prosilo katoliško politično in gospodarsko društvo, naj prevzame mesto slovenskega poslanca. Na Koroškem biti slovenski poslanec, sam za vse, naletavati povsod na nasprotstvo, videti odklonjenosti vse svoje predloge, vse to ni bila nobena dobrota. Samo enega je imel na svoji strani: stara Huberia, „črnega“ so ga Nemci imenovali, iz Kornata v Lesni dolini. Dva stebra, ki ju nihče ni mogel omajati v njunem prepričanju! Kot deželnozborni in pozneje kot državnozborni poslanec je Grafenauer postopal mirno, preudarno, nekako šegavo. Kedar je naletel na odpor svojih nasprotnikov, se je sarkastično nasmehnil, razburil pa nikoli.

Nemci so kmalu zapazili zmožnosti slovenskega zastopnika. Prvo ali drugo leto Grafenauerjevega javnega delovanja ga nekoč nujno povabi trgovec Fleiss v Šmohorju, naj pride do njega. Tam je Grafenauer našel dva znana nemškutarja: eden je bil njegov sošolec Milonig, drugi je bil usnjari iz Tržiča. Gospoda sta bila poslana od nemško-narodne stranke. Poklanjala sta se Grafenauerju in mu ponudila dosmrtno letno plačo 2000 goldinarjev. To bi kot doklado k svojim dijetam užival. Ko je Grafenauer ponudbo odklonil, obetala sta 3000 in 4000 goldinarjev. To je bila tedaj plača zelo visokega uradnika. Grafenauerja ta ponudba ni zvalila v neznačajnost.

Grafenauerjevo delo v deželnem in državnem zboru zasluži, da se ne pozabi na Koroškem. Vidnega uspeha sicer ni bilo, ali zastopnik Slovencev je stal na braniku in svet je naprej in naprej slišal, da na Koroškem živi večje število slovenske-

ga ljudstva, na katero se država nikjer ne ozira. Uspeh našega poslanca in naše politike bi bil morda večji, ko bi tudi tedanje politične stranke na Kranjskem bolje umevale naš položaj. Ker je Grafenauer vsigdar deloval sporazumno z duhovščino in knezoškofo, ni bil vsem po volji.

Leta 1911 je vlada razpustila slovensko politično društvo, ker se je odločno zavzelo za pošteno ljudsko štetje. Trije uradniki predsednika barona Heina so prišli najprej k dr. Brejcu iskat knjige, pisma in denar političnega društva. Brejc je gospode odposlal, češ, da je knjigovodstvo pri tajniku. Tajnik jim je izjavil, da je knjige odnesel poslanec Grafenauer kot podpredsednik, in poslanec Grafenauer kot podpredsednik in poslanec jim je mogel obljubiti, da pri prihodnjem državnozbornem zasedanju pove, kje so knjige, denarja pa da društvo sploh nima.

Prišla je vojska, ki je Avstrijo uničila. Danes vemo, da zato, ker se je bila preveč navezala na Nemčijo. Nemčija je vodila ponemčevanje v Avstriji namenoma, in mnogo avstrijskih uradnikov se ni zavedalo, da se država z mnogimi narodnostmi da voditi v avstrijskem, a ne v pruskem, nestrpnem duhu. Danes nam tisto pravijo vsi naši najodličnejši državniki. Sumilo se je vsakogar, ki je bil narodno zaveden, da je izdajalec. Kar je bilo narodne inteligence, so vso internirali. Po možnosti so gospode dajali v armado z označbo p. v., politično sumljiv je, postavite ga, kakor je kralj David postavil stotnika Urijo na varen kraj. V Celovcu biva vpokojen višji častnik, Nemec, ki so ga kot p. v. dali na fronto, samo ker je hodil k sv. maši! Tudi Grafenauerju so spletli obtožbo in obsodbo. „Slovenec“ poroča z dne 15. februarja 1919 sledeče: Slovenski inženjer, ki je poprej služil pri 17. polku, je bil pridružen oddelku na Lavaronskem gorovju. Tam se je seznanil s profesorjem dr. Kraftom, odločnim nemškonarodovcem iz Brucka ob Muri. Ta je umel slovenski in je bral slovenske časnike, tako je bil o slovenskih razmerah dobro poučen. Ta dr. Kraft je bil pri sednik vojaškega sodišča na Koroškem in je stotnika avditorja — sodnika — svaril, naj se z dani razlogi ne napravlja „Grafenauerijada“ (neumna komedija). Dr. Kraft je bil o stvari tako dobro poučen in je izjavil, da je bil proces politično insceniran, da je Grafenauer nedolžen in da je bilo težko najti sodnike, ki bi ga obsodili. Štiri ali petkrat so se sodnik brezuspešno komandirali k temu procesu. Končno so ga pa le obsodili, češ, da mu ne pomaga nič, če ga oprostijo, ker ga tudi v tem slučaju ne bodo izpustili. Sodnikom bi bilo otežkočeno stališče, kajti Grafenauer je bil koroškim Nemcem v napotje. Danes je vse pozabljeno, vse je minulo. Ali obsodba je Grafenauerja le hudo zadela. Vse je tiste dni strdalo, kaj čuda, da so morali stradati jetniki v višji

meri. Posrečilo se je pa le, da so mu mogli pošiljati kruha. Mož bi bil sicer umrl lakote. K sreči je prišel v Möllersdorf za Grafenauerjem dr. Kramář in potem je sledila amnestija. Grafenauer se je vrnil na svoj dom, ni bil več tisti prijazni in ljubeznivi človek: trpke poteze okoli ustnic mu niso več preminule. Morebiti tisti sodniki še živijo; morda jim pride na misel, da niso sodili po vesti.

Grafenauer je bil po vojski osamljen. Sin mu je padel na fronti, kakor tisočim drugim starišem, žal je bil edinec. Eno hčerko je oče daroval šolskim sestrám. Globoko užaljen je iskal novega doma v Jugoslaviji, a se tam ni mogel udomačiti. Vleklo ga je nazaj na stari dom. Tukaj so mu branili izvrševati staro obrt. Šele l. 1930 na sveti večer se ga je spomnil deželni glavar Koroške dr. Lemisch, ki je Grafenauerja prijateljski čislal in mu je vrnil obrtno pravico, da se mož preživi na stare dni z delom svojih rok. Eden najboljših je odšel s starim časom, spomin nanj naj nas vodi in jači, kadar domovina in narod zahtevata dela in žrtev. Msgr. V. Podgorc.

DOMAČE NOVICE

Grafenauerjeva zadnja pot.

Minulo adventno nedeljo se je slovenska družina zadnjič poslavljala od svojega voditelja in prijatelja. Številni možje in gospodarji iz fare in okolice, sorodniki blagega pokojnika, zastopniki slov. osrednjih organizacij v Celovcu z mil. kanonikom Podgorcem na čelu, jugoslovanski gen. konzul v Celovcu dr. Lujo Koser, zastopstvo Kluba kor. Slovencev v Jugoslaviji, čigar častni član je rajni bil, in še dolga vrsta drugih mu je izkazala zadnjo čast. Po prvih obredih na ranjkega domu so se oglasili fantje-pevci z Brda z mehko žalostinko, nakar je povzel besedo njegov prijatelj iz Jugoslavije in v lepi besedi slavil veliko delo Grafenauerja kot poslanca in narodnjaka. „Usmili se ga, o Bog, po svojem neskončnem usmiljenju,“ se je glasila prošnja v pesmi brških fantov, ko se je nato pomikal dolgi sprevod na farno pokopališče. Ob grobu je po pogrebnih obredih govoril pokojniku v slovo njegov bivši sodelavec in sotrudnik msgr. Podgorc. Z mehkimi besedami in s solzami v očeh je slikal pravičnika, ki je kot prvi sin svojega ljudstva v neomajeni zvestobi služil Bogu in narodu. „Ni umrl, le seme smo položili v zemljo, da iz nje vzkljeje novo življenje pravice in ljubezni,“ tako se je od Grafenauerja poslovil v imenu slovenske koroške družine duhovnik-govornik. V imenu koroških Slovencev v Jugoslaviji mu je govoril zadnjo besedo njegov ožji rojak dr. Julij Fellacher in v pri srčnih besedah obljubil, da ostane spomin na

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Na Poljani.

(60. nadaljevanje.)

Resnično, nihče bi ne prerokoval tega, ko ga je peljal pred leti hlapec v jesenskem jutru prvokrat od doma v tujino. Le usoda, sedeča ob cesti, zroča z mračnim očesom za odhajajočim in na onega, ki ga je poslal brez ljubezni in brez nemirnega drhtenja v srcu v tujino, je videla vso pot, končajočo v žalosti. In pisala je z nagubanim, mračnim čelom žalostno povest izgubljenega življenja, cvetja, usahlega brez sadu, ker mu ni zalivala ljubezen... Ali res ni mogoče, da vzbrsti še kdaj? Kdo ve, kakšen konec piše usoda...

Železnika je težko zadel udarec. V srce ga je ranila sramota, da je opešal sin, ki je upal bolj in bolj vanj, da se povzdigne visoko in podpre tako tudi Trato. Srdilo in morilo ga je spoznanje, da se je varal v lepem upanju.

„Zaupal sem v te, a varal si moje upanje in mi delaš le sramoto.“

Srd in sovraštvo sta govorila iz vsake besede, iz vsakega pogleda. A Vendelina nista ostrašila. Prezirljivo je gledal pred se in se je smehljaj zaničljivo in bridko.

„Upali ste? A je mogoče upanje, kjer ni ljubezni? In koliko ste mi dali te? Izračunajte sami.“

Oče je vzkipeł. Tem globlje je zadelo bridko očitjanje, ker je bilo resnično.

„Ljubezni hočeš? Prokletstvo si zaslužil.“

„S čem? Da sem vaš sin? — Ali s čem? Da sem šel v tujino? Ali me niste vrgli v njo?“

Samo, da bi vam ne bil na poti, da bi vam ne trebalo dajati ljubezni. Zdaj se maščuje vaša sebičnost, vaša brezsrčnost. Zdaj vam sem na poti in vam ostanem.“

In ostal je. Ker kam bi naj šel? Izvrglo ga je iz sebe življenja valovanje — ker je bil prelahak, zamašek, ki ni našel mesta. Na stran ga je vrglo življenje: naj životari dalje, kakor zna in more, ali naj pogine — usoda, življenje gre mirno svojo pot dalje.

Ostal je in je posedal po gostilnicah in je pil in se je družil z vsakim, ki ga je prinesla sreča ali nesreča v dolino. Ko ni imel denarja, in to je bilo zelo pogostoma, in ko ni našel v krčmah nikogar, ki bi mu plačeval pijačo, je blodil po dolini in gori po hribih in je obiskoval znane hiše. Vedeli so, čemu je prišel, in so mu dajali piti. Ne vedno z veseljem, a da se ga vsaj odkrižajo.

Tako je živel brez dela, brez truda, lačen včasih, žejen še večkrat, ljudem danes v zabavo, jutri v nadlego, v jezo, v žalost in v bridkost domačim.

Največ bridkosti in žalosti je bilo v srcih Vilminem in Tinkinem. Iz ljubezni je pognala ta žalost, porodila se ni samo iz ponosa in prevaranega upanja kakor pri očetu, ampak iz resničnega sočutja. Očitali mu nista nikoli z ostro, trpko besedo, ki bi zadela v srce in bi ranila. Prosili sta ga s sestrinsko nežnostjo, oklepali sta se njegove duše z mehkimi rokami, da ga zadržita od prepada in popolne pogube. Posrečilo se jima je kdaj za dan, za dva, za več malokdaj.

Ko je odšla Vilma izgnanka s Trate, je vzela skrb za brata, strah za njegovo usodo s seboj.

„Kako je z Vendelinom?“ — se je ponavljalo v pismih na Tinko redno tesno vprašanje... „Izroči

mu, da ga prosim z vsem srcem, naj se varuje in naj misli na se, na nas in na rajno mamico. Molim vsak dan zanj, moli tudi Ti, predraga. Tako mi je težko srce zaradi njega. Pozabila bi svoje nesreče, a njegova me umori. Ko bi pomagal Bogu dobrotni...“

Izročila mu je Tinka tople besede, hrepeneče prošnje setrine. Pogledal je plašno kakor otrok, zavedajoč se greha. Bil je v zadregi, a nikoli ni odgovoril s sirovo besedo kakor očetu. Čutil je: iz ljubezni izvira skrb, iz ljubezni opomin, iz trpečih src vdane prošnje. Težko je bilo srce — a nazaj, se mu je zdelo, ni mogoče.

Prišel je včasih od drugega konca fare Aleš Horvat, istotako izgubljen študent, služeč zdaj za hlapca pri bratu na očetovem domu. Včasih je res delal doma, a pogosteje je blodil in romal križem po fari in po sosednjih farah. Pisal je ljudem pisma na sine in hčere v tujini, prošnje na sodnijo, tožbe, kar je kdo hotel, kar je plačal kdo.

Prišel je, in takoj sta krenila v krčmo in sta sedela tam in pila, dokler je dajal gostilničar. In razgovarjala sta se in sta govorila čudno — „učeno in neumno“ včasih, kakor so sodili ljudje, lepo drugikrat, kakor bi brala Psalme ali Skrivno Razodenje iz sv. pisma. Ko sta preresetala življenje od desne in od leve, od konca do kraja, je naslonil Vendelin glavo ob roke in je menil napol vdano napol ogorčeno nad nemilo usodo:

„Kakor kamen je človek, kamen, ki pade v vodo in pada, da se pogrezne v blatnem dnu.“

Umolknila sta. Zamislila sta se in sta sedela z resnimi, mračnimi obrazi ob mizi: kamena, ki sta padala in sta se pogrezala na dno življenja.

Ali je pač še moč na svetu, ki bi ju dvignila? (Dalje sledi.)

Božična priloga »Koroškega Slovenca«

Uredništvo in uprava »Koroškega Slovenca«
želita naročnikom, bralcem in vsem prijateljem
blagoslovljen božič. Praznik božje ljubezni je
praznik družine — tudi narodne družine. Naj bi
se ob njem jačila in širila nesebična dejavna lju-
bezen bratov in sester skupne govorice in enega
duha!

V sveti noči.

Vital Vodušek.

Angeli k polnočnici zvoné.

Cin, cin, cin —

se je utrgal zvonček
iz zvezdic — iz zlatih lin,
in se zakotalil čez polje...

Pred mojim hlevčkom obstal je tih.

V njem so jaselce male —

Marijine roke so jih prav mehko postlale,
da je gorkeje Jezuščku v njih.

Mamica mu uspavanko poje,

lahno razpela roke je svoje:

„Jezušček spi!

Pst,

da se ne zbudi.“

Betlehem.

Rahlo je dihala izmučena in razorana mati
zemlja pod obilno snežno odejo. V težki soparici,
vsa potna in bolna je rodila v hudih bolečinah,
kar je bila zanosila vsa mlada in zdrava ob buj-
nem pomladnem zelenju in cvetju. Zdaj je snivala
o svetem božiču, o novem blagoslovu nebeškem
za novi sad, za bodoče trpljenje...

Vsa potrta je sedela žena pri oknu in pletla. Za
pastirja, ki se je premetaval v hlevu na slamnjači
in zdaj pa zdaj prislunil, jeli goved že začela
čebljati o sveti noči.

Oči in misli so ji romale v somrak — po dru-
žinah spodaj na vasi in drugod pri sosedih — po
bednih božjih paradižjih. „Družinska sreča...“ je
čustvovala. In ni mogla razumeti, da je ni povsod.
Bridko ji je bilo zato pri srcu.

Zdravnik je menil: „Mogoče. Najbrž ne.“ Mož
je hodil zamišljen in je trpel in ljubil, česar ni
imel. Ona pa je hodila na božjo pot k črni Mariji
ter molila in jokala. Sosedinje so se je izogibale
bojazljivo šušljajoč: „Nesrečnica! Škoda zanj. Ta
bi imela!“

Mati — bajka zanj, tuj in lažnjiv svet. Tisti
raj, zanj nepoznani, za vedno morda izgubljeni.
— Zakaj neki? Zavidala jim je, ki garajo in žrtvu-
jejo za deco svojo — bolno, šibko, lačno in trpečo.
Vedela je, da ne poznajo želja. Čemu pač? Vsak
večer štiri sladkih, polnih poljubov z zdravih ki-
pečih ustnic. In ona? Niti tisti svečani trenutek
ne, ko so se vse matere Marije, prave Marije ob
posteljicah, ob zibelkah, ob koških — tedaj v sve-
ti noči, noči otrok, noči družinski, sveti skriv-
nostni materini noči, ko je vsepovsod Betlehem...

Mož je vabil, naj leže. „Bom, bom takoj.“

V vasi pa je begala kakor splašena ovca mlada
ciganska žena z otrokom. Pravili so, da je hu-
dobna čarodejka. Zavračali so jo češ: Kam bomo
džali...?

In štiri pristrčnih poljubov sleherno jutro in
vsako jutro ter vsak večer štiri nežno majhnih
križcev na nedolžna čela, na angelska usta, na
čiste prsi, štiri majhnih križcev... Mati, srečna
žena!

Teci, uboga mi ciganka, da te noč ne prehiti!
Kakor bi jo nesel vranec, je tekla preko širnega
polja. Razpuščene črne štrene so divje frfotale v
hladnem vetru skozi sivi mrak.

Kakor misel naglo je zletela v reber. Nosnice
so ji strastno drhte. Otrok se ji je prebudil v
naročju. Uboga mati! In zdaj od kmeta do kmeta.
In je ponujala in prosjčila vsa bedna, narekovala
in koledovala ter preklinjala vsa zdivjana. Teci,
mati, teci, da te noč ne prehiti!

Ljudje so se branili: „Naši otroci so pridni.“

„To so kristjani... Betlehem!“

Tedaj je zapisal župnik kot tretjo točko božične
pridige: Več ljubezni, dragi moji! Roka mu je
malce vztrepetala.

Plat zvona je naznanil deveto uro. Mož je za-
prosil. „O saj bom.“ Zakaj ji ni prideljeno vse to,
nositi, božati, ljubiti, tolažiti...? Mati je po-
mislila: sreča, štirikrat deljena — štirikrat večja.
Bridkost pa štirikrat manjša. ...Tretjič je mož za-
ukazal. Hitela se je slačiti.

„Tu ga imaš, deroči val za poredni svoj po-
smeh!“ Ciganka je stala ob groznem jarku, drhte-
ča po vsem životu kakor šibka breza poleg nje.

A ljubezen je bila močnejša. „Mati sem mu.
Ciganska kri!“

Zadnje selo je zaspalo. Obhodila je hišo in hlev.
Nato je legla v slamo...

Jutranji zvon jo je splašil. „Vzemi ga, če ne,
te Bog kaznuj!“ V cunje in kožuh zavitega je po-
ložila dečka na prag.

„Dete!“ je planila gospodinja v izbo. V bolnih
lepih očeh ji je odsevala sreča kakor otroku ob
božičnem drevescu.

„Lažeš. Kje imaš?“

„Glej! Iz nebes od Boga poslan za sveti večer.“
Pogledala mu je naravnost v lice in menila pro-
seče: „Hočeš biti Jožef? Reci, da hočeš! — Jaz
pa bom Marija.“

In povila je dete v čiste, bele plenice in nov
povojček ter ga položila v novo zibelko. Zapela
mu je novo posemco-uspavanko, ki jo je njena
mati pela najrajši. V sladki materinski sreči je
zadremala in zasanjala o obilnem božičnem bla-
goslovju za pravi sad — svojega telesa. Zdajci so
zarajali božji krilatci nad novo zibelko in zasvi-
rali nebeško pesem na rajskih piščalkah. Svirali
so novo melodijo:

Dete iz raja
aja popaja,
dete ljubo
spavaj sladko...

Srečna mati! Betlehem!

Z vasi so vabili zvonovi k polnočnici. Tedaj se
je priplazila v izbo uboga ciganka in za njo štiri
lačnih cigankov in so poklekli ob novi zibelki.
Gospodinja pa je trudno se smehljajoč gledala
hlevček in jasli in verne, dobre pastirje.

„Blagoslovljena si med ženami,“ je boječe
šepnila ciganka. Verovala je v sveto božično
skrivnost.

L. K.

Dete.

Spisal X. Y.

„No doktor, ali je bolje? Ja? Bolje?!“

Mlada žena je pogledala zdravniku v oči, kakor
da je od njega odvisno, če bo dete ozdravelo ali
ne.

Zdravnik — vsak dober zdravnik mora biti
obenem dober igralec — si je vzel z nosa očala,
jih mirno otrl, čeprav ni bilo za to povoda in
odgovoril počasi:

„Mislim, da je otroku že mnogo bolje. Dajajte
mu točno zdravila in glavna stvar — fantiček
mora spati. Spanje je najboljšo zdravilo.“

„Prisrčna hvala, dragi doktor... Seveda spa-
ti,“ je odgovorila mlada žena. „France, pridi ven-
dar sem; ali slišiš, kaj pravi zdravnik?“

France, mladi otrokov oče, stopi v sobo.

„Slišim, seveda slišim,“ se je obrnil k zdrav-
niku. „Tukaj je vaš klobuk, doktor.“

„Jutri pridem spet,“ je rekel zdravnik in ko-
maj vidno namignil Francetu, češ: Z vami bi rad
govoril.“

„Jutri, dobro,“ je odgovoril oče. „Saj poznate
pot, tukajle se pride do stopnjic.“

Z zdravnikom je stopil v vežo in zaprl za seboj
sobna vrata, da bi žena ne slišala pogovora.

„Dete?“ je izpregovoril France vprašujoče bo-
ječe. „Kako je z otrokom?“

„Dragi prijatelj,“ je mirno odgovoril zdravnik,
„vidva sta oba še mlada in zdrava. Imela bosta
še mnogo otrok.“

„To pomeni, doktor?“ je trgal iz sebe mladi
oče, „to pomeni, da...“

„Vaš fantiček je zelo bolan,“ je tiho odvrnil
zdravnik, „z Bogom!“

„Toda jutri pridete?“

„Zakaj?“ je vprašal zdravnik kratko in rezko
in v odgovoru je bilo jasno, razločno povedano
vse.

Naslednje jutro se je stanje otrokovo zboljšalo.
Štiriletni deček je odprl oči in se skušal na-
smehniti.

„Mama,“ je tiho zaklical, „kaj me tako teži?
Ali sem jedel železo?“

„Kakšno železo, moj ljubček?“

„Tu notri v meni je vse polno težkega črnega
železa,“ je zašepetalo dete. V tem je opazilo
očeta:

„Oče!“

„Kaj, sinko moi?“

„Železo,“ je ponovil fantek.

To je bila njegova zadnja beseda. Pol ure
pozneje je izdihnil svojo dušico. — V materi in
očetu se je utrjala bolečina, tresoč se od nje se

je vrgla mlada mati pred malo posteljo, oče pa si je obrisal solzo in v nemi bolesti zrl na malo obličje, ki je postajalo voščeno-bledo.

Minula sta dva meseca, minuli so trije meseci. Mlada dvojica se je nekoliko potolažila. Nekega večera reče mož tiho in resno svoji ženi, kar mu je dejal zdravnik pred otrokovo smrtjo.

Naslednjega dne, ko je bil France izven doma na delu, se je lotila posla tudi ona. Bilo je to posebno delo. Začela je spravljati vse, kar jo je količkaj spominjalo umrlega sinčka: njegove igračke, perilo, obleko, čevlje, slike, vse je žena zbrala in spravila v velik kovček. In ko se je vrnil France domov, ga je pričakovala s prvim rahlim smehljajem na ustnih. Prvič se je v zapuščeno družinico mimogrede ukradlo lahko veselje.

„Veš kaj?“ mu je nenadoma rekla. „Odpotujva za par dni.“

„Kam hočeš odpotovati?“ jo je nežno vprašal.

„Tja, kamor sva potovala po najini poroki!“

„Izvrstno!“ je dostavil France, „peljiva se na novo ženitovanjsko potovanje!“

„Tja, kjer sva prebila prvo najino srečo!“ je tiho dodala mlada žena. „Na Brezje, k Materi božji!“

Nekaj dni za tem sta sedela v vlaku in zrla skozi okno v lepi gorenjski svet. Nastanila sta se v znani gostilni na Brezjah. Prva pot pa ju je vodila pred oltar brezmadežne Čudodelnice. Vsak zase sta molila tiho, iskreno molitev. Prošnja v molitvi obeh pa je bila samo ena.

Ljudje v njuni bližini so ju smatrali in ju nagovali kot mlada poročenca. Brezskrbno sta se veselila z njimi, v prijetni družbi dveh večerov pozabila preteklo bol.

„Veš, France, v sanjah sem videla najino detece v beli svetli obleki, pristrčno se nama je nasmihalo.“ je žena v jutro zašepetala svojemu možu. In obema se je zazdelo, da se umika bolestna slika umirajočega otroka drugi lepši sliki otroškega angeljčka, ki ju je zapustil, da varuje mlado družinico z višav.

Vrnila sta se domov. Iz njunih oči je gorela nova sreča, novo upanje.

Nekega dne je mlada mati po dolgem času spet odprla veliki kovček. Vzela je iz njega vse stvari, ogledovala igračke, poljubovala male čevljičke in jokala.

Sedaj je mirno jokala. V jok pa se je ukradla tiha sreča materina, da bo ves ta mali svet okoli nje kmalu spet oživel in tirjal novo ljubezen in novo skrb.

Podlistek

S kolesom po Jugoslaviji.

Gašparjev Tonček.

Leta že me je mikalo, da obiščem kraje na jugu, ki si jih predstavljamo kot nek drug svet. Da več vidim in doživim, sem letošnje počitnice sklenil potovati po Jugoslaviji s kolesom. Evo Vam moja doživetja!

Lepega jutra meseca avgusta jo odrinem z doma in se vozim v jutranjem hladu po Rožu do Podroščice. Kolo spravim na vlak in hajd skozi predor. Za menoj delo in skrbi, pred menoj neznana doživetja bodočih dni, v meni pa pravi „firbec“.

Od Jesenic jo vihram po lepi Gorenjski mimo Kranja. Po nekoliko urah že zagledam ljubljanski grad in nebotičnik, baje najvišjo stavbo v kraljevini. Ljubljana je lepo mesto in ne nosi zastoni naslova „bela“. Kot mlada nevesta se razvija v osrčju Slovenije.

Pa moj „firbec“ me žene naprej proti Dolenjski in Novem mestu, kjer me sprejmejo sorodniki in znanci izza moje študijske dobe. V družbi tovarišev Srečka in Mirka pokramljamo o vsem, o čemer se da govoriti ob lepem dolenjskem večeru in cvičku. Preko Kostanjevice in Brezic me vodi nato pot v Zagreb. Majhen potok je meja med Slovenijo in Hrvaško, pravijo, in tako je tudi zapisano na mojem zemljevidu. Pa šele po dobri uri vožnje se znajdem v vaseh, katerih hiše so krite večinoma s slamo, okrog hiš se podijo črede gosi, ljudje pa so v narodnih nošah in na moj pozdrav veselo odzdravljajo.

Ustavim se v Zagrebu pri mitnici. Mitničar me

Marija dete je rodila.

Karel Širok.

Ob jasicah o polnoči

Marija dete je rodila.

Se potožila je Marija:

„Še vode ni, da dete bi umila, povojcev ni, da bi ga v nje povila!“

Še dobro ni izgovorila, že z neba priletela sta golobca dva, dva angela; prinesla sta dve kanglici vodé, povojca dva, plenici dve.

In dete v hlevcu sta umila, narahlo mehko ga povila v plenici dve, v povojca dva, dva bela božja sla, golobca dva, dva angela.

Otroški kotichek

Otroci, molite!

V revni bajtici pod Obirjem se je rodilo dete. Uboga, od skrbi sključena žena ga je povijala in polagala v košek poleg svoje borne postelje. Oče, ubog brezposeln delavec, je mehko pobožal mater in otroka. Štirje otroci ob postelji so žarečih obrazov zrl kot pastirji na mali čudež. Tedaj je novorojenček prvič odprl svoje očke in se zazrl v svet z blaženim smehljajem na neznatnih ustih. Kot bi skozi mala okenska revne bajtice zasijala zvezda in objela skrivnost revne družinice. Zunaj pa je zabril tedaj mrzel veter in ob silnem sunku so se mahoma odprla vrata na stežaj v sobo. Kot bi se bil mrzli svet posmehnil revščini in uboštvu božične družinice.

Mnogo je po naših dolinah raztresene revščine, brezposelnosti, bede in mraza. Dvakratno hudo je vse to gorje, kadar ga srečavajo mrzli in trdi pogledi, kadar je zaman prošnja za kos kruha, za topel kotichek. Tedaj gorje dvakratno teži in od njega obdani morajo biti dvakratno podobni betlehemski družinici, ki je ob mrazu in bedi srečna zrla na božje Dete, ki je že prvo uro z njo trpelo ob nehvaležnosti in neusmiljenju sveta.

vpraša, kaj imam v nahrbtniku. „Rublje“ (perilo), se odrežem in že sem sredi hrvaške prestolice, ki se lahko meri po svoji krasni legi in svojih visokih, modernih stavbah z mesti na zapadu. Pa v družbi avtomobilov in lepo oblečene mestne gospode, ki se šeta po ulicah, se le slabo počutiva jaz in moje prašno kolo. Mal prigrizek in že se vozim na cesti proti Karlovcu, kjer me nek dijak napoti v „Hrvatski dom“ prenočevat. Truden od poti si izberem v domu prvo mizo, razgrnem plašč, pod glavo denem svojo aktovko in že spim sladko spanje tja v pozno jutro.

Moj „firbec“ me žene koj naprej, vozim v smeri Plitvice in Plitvička jezera. Preko Tusilovića se bližam Slunju. Cesto obdajajo na obeh straneh razsežni dobovi gozdovi, nad bogato ravnino se smeji veseli dan. Pok! Kot bi nekdo ustrelil iz puške! Aha, moj potni kolega je odpovedal od vročine. Kmalu sva spet bot in že se vozim skozi Slunj, mestece, ki je bilo nekoč sedež zgodovinskih Frankopanov. Razvaline slavnega gradu so še dobro vidne. V Plitvicah zaprosim nekega kmeta za prenočišče. Pogleda me ostreje in naenkrat slišim angleško besedo: „Sir, do you speak english?“ (Gospod, ali govorite angleško?) „Yes, a little“ (da, nekoliko), mu smelo odvrnem in kmetu zažarijo oči. Moja radovednost utihne, ko mi razlaga, da je bil dvakrat po dve leti v Ameriki v nekem rudokopu. Dobro mu je bilo, pripoveduje, pa hrepenenje po domačiji in zaročenki ga je privabilo nazaj v rodni kraj. Ni mu sicer doma bolje od tam, a doma je in srečen je. Vodi me na svoj dom in mi predstavi ženo in očeta. Kar dežuje vprašanj, kdo, odkod, kam. Odgovarjam za silo v svoji hrvaščini in dobro se razume-mo. Kmet-anglež me vodi drugi dan do Plitvičkih jezer. Trinajst jezer, naravnanih eno nad drugim, povezanih s slapi — menda najlepši kotichek Ju-

Otroci, molite!

Da bodo naše matere Marije, čiste in svete v ljubezni do božjega in človeškega življenja!

Da bodo naši očetje Jožefi, prešinjani strahu božjega, dobri varuhi svojih družin!

Da bomo vsi pastirčki in Trije modri, ob vsej naši revščini dobri in usmiljeni!

Da ne bo med nam zavisti in škodoželjnosti, nič med nami farizejev in Herodežev!

Otroci, molite, da bi bil božič vedno pri nas!

Molitev našega Frančka

V spominsko knjigo naši ubogi deci.

Č. J.

Slovenec sem, ker Ti, moj Bogec, slovensko dal si mi ime, Slovenca mati sta in oče, Slovenci bratje in sestre.

Ti dal si mi slovensko srce, v slovenski si me venec vplel. O, zdaj razumem, Bogec dragi, razumem dobro, kaj si htel.

Zato Te mali Franček prosi, da ga krepiš, mu kažeš pot, da bo koristen mogel biti za dom svoj in slovenski rod!

Slovenska domovina.

Ko je stopil Kurent iz gozda, je pogledal na rosno jutranjo pokrajino pod seboj in izpreletela ga je neznana sladkost ob toliki lepoti. Z živimi očmi je videl cvetočo dolino, ki se je na obzorju topila v srebrno luč, z očmi svojega srca pa je videl vso domovino.

O domovina, ko te je Bog utvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: „Tod bodo živeli veseli ljudje!“ Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil od vzhoda do zahoda. Šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje — puste leže tam, strme proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno prgišče lepote.

Razsul jo je na vse štiri strani slovenske zemlje in je rekel: „Veseli ljudje bodo živeli tod. Pesem

goslavi je. Zadnja so gotovo najlepša, kjer ob slapu potoka Plitvice obsežem vsa. Čisto modre barve je njihova voda, trinajst očesc, modrejših od neba. Do jezer vodijo lepe poti, okrog vseh jezer vodi pot kraljice Marije. Posebnost je takozvana špilja Golubnjač. To je naravna velika podzemna jama in v njej različni kapniki v oblikah moža, žene, matere z otrokom, raznih živali i. dr. Jama je električno razsvetljena. Ob izlivu Plitvice v Korano najdem še drugo, Kaludžerovo špiljo, nič manj zanimivo od prve. Proti večeru se vrneva s kmetom na njegov dom. Gospodinja zaneti ogenj na ognjišču na golih tleh. Lonce pristavlja, mleko pa kuha v večjem loncu, ki visi na premakljivem drogu nad ognjiščem. Posedemo okoli ognja in kramljamo v pozno noč.

V rano drugo jutro sem že spet na poti preko Petrovog sela, Bihača na Lapac. Nekoliko utrujenega od neprestane vožnje me zaloti noč sredi pota in na dobro srečo se napotim v prvo kmečko hišo ob cesti. Gospodar me sprejme, postreže s kavo in odkaže sedež ob ognjišču. Ob večerji spoznam številno družino: osem rdečeličnih otrok z menoj vred zajema z leseno žlico nezabeljen fižol iz lonca, zraven prigrizujemo kos tečnega kruha. Škoda, tega pri nas ne poznamo več, tega zdravja namreč in te lepe skromnosti! Po večerji se božansko naspim v senu.

V bosanskem mestu Petrovacu. Tod zagledam prvi minaret, to je vitek stolp mohamedanskih molilnic. Srečam tudi že prvo Mohamedanko z zakritim obličjem. Prvi pogled na zakrito ženo pretrese vsakogar, ki je vaje gledati odkrite in razkrite žene na zahodu. Zakaj pajčolan pred obrazom? Po turški veri greši žena, ki pogleda tujeja moža. Vsedem se še k tod običajni turški kavi, ki izborna uteši žejo, pa se še sam počutim kot Turek.

bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!" Kakor je rekel, tako se je zgodilo.

Božja setev je pognala kal in je rodila. Vzrastla so nebesa na naši lepi zemlji. Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce strepeče od same sladkosti; zakaj gore in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino vselemu rodu, blagoslovljenemu med vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo. Bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravi za vsakdanjo rabo — ali slovenska beseda je beseda praznika, petja, vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor božični zvonovi o polnočnici in zvezde pojo, kadar se na svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno domovino pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!

Po Ivanu Cankarju.

Orehov pet za mladi svet.

1. Zvrhan vrč ognjenih rož,
v rokah zlat drži ga mož,
sem ter tja ga maje,
Bogu slavo daje.
2. K nam hodi deklica vesela,
Ko bliža se, povsod zvoní.
Ves dan pohaja, nič ne dela,
od bratcev in sestic živi.
Še drugim brani, da na polji
ne delajo in ne doma,
in vendar je po božji volji
in človek vsak jo rad ima.
3. Čeprav ni živ,
mori in podira —
vsak ve, da je kriv,
a nihče ga ne zapira.
4. Švigam tukaj, svetim tam,
pa gorje, če pridem k vam!
5. Z glavo puha,
s srcem kuha,
z nogami melje,
v Celovec nas pelje.

Mali moji nečaki! Za božič Vam poklanjam pet trdih orehov, da si nad njimi polomite svoje zobčke. Pošljite mi rešitve vsaj do praznika Treh kraljev, pa bom vsakega izmed Vas razveselil z letnikom priljubljenega mladinskega mesečnika. Hkrati želi Vam i Vašim dobrim starišem vesele praznike in blagoslovljeno novo leto sivolasi Vaš celovski striček.

Preko mesteca Ključa rinem kolo celih 15 km. Dohiti me dež, komaj se na vrhu dolgega roba, in nato se vozim z dežjem za stavo. Stavo seve izgubim in premočen zaprosim pri mali kočici za streho. Pozdravi me mala Bosanka, oblečena v krasno vezano nošo. Njeni domači me pogostijo s kruhom, sirom in belo kavo. Nato me še vprašajo po mojih posebnih željah, nakar si poželim še — pečenega krompirja. Kljub mojim prošnjam, naj opusti, se odpravi gospodar v dežju na bližnjo njivo in mi napeče rumenega krompirja. Nato me vodi na seno, kjer kmalu utrujen zaspim. Drugega dne se hočem oddolžiti za sprejete dobrote, kar me Bosanec temnega obraza prekine: „Ker si tujec, nisem užaljen, da hočeš plačati gostoljubnost z denarjem. Zapomni si: Pri nas ne plačujemo gostoljubnost z denarjem, marveč pravimo: Hvala lepa in z Bogom!“ Nekoliko osramočen zapustim kočjo gostoljubne bosanske družine.

Pot me vodi v glavno mesto Bosne — Sarajevo. Menda ga ni proti zapadu zanimivejšega in za zahodnjaka privlačnejšega mesta. Tod si podajata roko dva svetova in se združujeta v nad vse pestro sarajevsko življenje. Mesto je deljeno v novi in stari del. Prvi nosi moderno lice, staro mesto pa je povsem muslimansko. Ogledujem minarete, srečujem mohamedance z fesi, zakrite mohamedanke in internacionalno sarajevsko mladež. Nič manj zanimivo je bivše glavno mesto Hercegovine — Mostar — kamor dospem naslednjega večera po naporni vožnji preko Ivan planine in Jablanice. Visoko nad zeleno Neretvo vodi ob skalnatem pobočju lepa, široka cesta, na drugi strani pa se vzpenja ozkotirna bosanska železnica. Mostar leži v nekakem kotlu, obdan je od visokih in golih hribov. Na hribih opazim mnogo trdnjav izza časa monarhije. V Mostarju me sprejme nek kmet pod svojo streho in me imenitno pogosti. Naslednjega dne se vozim po skal-

Zanimivosti

Urad, ki ve in stori vse. Pariška poštna uprava je uvedla poseben urad, ki potom telefona odgovarja na vsa mogoča vprašanja. Telefonično lahko tam poizvedeš, kedaj vozi prihodnji tvoj vlak, kje boš najbolje nočeval, kam naj se na večer greš zabavat, kedaj vozi naslednje letalo v Indijo, koliko je star ameriški predsednik Roosevelt, zakaj se Hitler še ni oženil itd. Urad ima posebne nastavljenice, ki ti na željo prinesejo v hišo zaželeno knjigo, steklenico šampanjca, tvojo pošto. Stroški, ki jih enostavno plačaš telefonskemu avtomatu, so razmeroma nizki. Prorokujejo, da bodo slični uradi uvedeni v vseh ostalih državah. Seve ne bo mogel na gotova vprašanja niti najpremetnejši telefon odgovarjati.

V mestu kraljice iz Sabe. iz sv. pisma se spominjamo kraljice, ki se je poklonila kralju Salomonu in občudovala njegovo modrost. Njeno mesto so učenjaki dolgo zaman iskali. Šele nedavno se je posrečilo dognati, da se nahajajo v južnoarabski puščavi razvaline ogromnega mesta, ki ga domačini nazivajo Schobua. Učenjaku Helfritzu se je po izrednih naporih posrečilo, da se je v spremstvu stražnikov prikradel v mesto, čigar razvaline služijo kot domovanje bojažljivim arabskim beduinom. Zamogel si je ogledati ostanke kraljevske palače in še druge zanimivosti, nato pa so ga domačini pregnali. Slutijo namreč i oni, da morajo biti pod razvalinami pokopane velike dragocenosti nekdanjih vladarjev, zato ljubosumno odganjajo tujce od razpadlega mesta.

Najsevernejši misijon na svetu se nahaja med Eskimovci v bližini severnega tečaja. Tam sije sonce samo osem mesecev, štiri mesece pa vlada

noč, katero v gotovih presledkih razsvetljuje mesec. Misijonarji so Eskimovcem ne samo duhovniki, marveč tudi učitelji, zdravniki in inženjerji. Vigred in poletje sta skrčena na komaj dva meseca. V tem času poganja zemlja gostoljubno rastlinstvo z redkim cvetjem. Po mrzlih pustinjah pa se pasejo severni jeleni, ki služijo Eskimovcem kot domača živina in divjačina. Življenje ljudi je izredno skromno in preprosto in dobiva šele ob neutrudljivem delu misijonarjev globljo vsebino.

O kanadskih petorčkih. Kmalu bomo videli malih pet kanadskih sestic, ki so se rodile ob isti uri, v filmu. Socialni minister v Kanadi je namreč dovolil, da smejo igrati glavno vlogo v filmu „Podeželski zdravnik“. Njihova vloga obstoji samo v tem, da jedo, spijo in se igrajo. Vsaka petih sestic je sprejela za „sodelovanje“ pri filmu 10.000 dolarjev. Denar je bil naložen pri banki, ki vodi poseben konto petih malčkov; konto je baje že precej visok, svota pa bo izplačana šele ob njihovi polnoletnosti. To bodo torej res bogate neveste, hkrati pa poznane po vsem svetu.

Petrolej in Amerika. Sledeče številke kažejo ogromno silo ameriške petrolejske industrije: Na newyorški borzi je v minulem januarju notiralo 51 različnih papirjev petrolejskih družb, ki predstavljajo skupno vrednost 4 milijard dolarjev ali 22 milijard avstrijskih šilingov. Seve je celotno premoženje petrolejskih družb še neprimerno višje. Samo v juliju letošnjega leta je industrija izdelala 80 milijonov ton petrolejskih fabrikatov, kar bi zadostovalo naši Avstriji za celih 250 let. V minulem letu je bilo v Ameriki porabljenega 63 milijard litrov bencina, ki je služil kot kurivo 25 milijonom avtomobilov. In h koncu še to: ustanovitelj in glavni lastnik ogromnega premoženja v petroleju je en sam mož: Rockefeller.

Žena, ki venomer zdeha. V mestu Viktorija v Kanadi živi šofer Wakelin s svojo ženo. Nedavno ji je pripovedoval dobro šalo, katero je slišal od nekega potnika. Njegova žena se je začela na šalo smejeti tako, da je dobila krče in nato zapadla trajnemu zdehanju. Od tistega večera zdeha vsake štiri sekunde in celo ponoči nima miru. Zdravniki stojijo pred uganko in je doslej še niso rešili. — Pa ne, da boste sedaj zazdehali še vi!?

Stave na ameriškega prezidenta. Znano je že, da Amerikanci radi stavljajo. Sedaj jim je najvažnejši dogodek volitev bodočega ameriškega državnega prezidenta. Živalno se že sklepajo stave in po njih ima največ izgleda dosedanji prezident Roosevelt, za katerega stavijo 2 proti 1. Ostali kandidati so republikanec Frank Knox 1

natem ozemlju neprenehoma navzgor. Vročina mi sega v želodec, a nikjer kakega studenca. Gladen in žejen pridem v vas z imenom Krivodol. V gostilni, kjer se krepčam, sedi manjša družba. Mlad človek nekam znanega obraza me motri in motri, stopi do mene in me vpraša, če poznam Beograd. Povem mu, da sem bil pred par leti tam. Tedaj se zasmije in vzklikne: „Tonček, ali se ne spominjaš več iz Beograda svojega prijatelja Miljenka?“ Hipoma se mi zjasni spomin in vzradoščen podam prijatelju roko. Prisedem k družbi, razvije se živahen pogovor in nato vzdignejo novi moji prijatelji nekaj svojih narodnih pesmi. Kot naše pripovedujejo tudi pesmi na jugu o ljubezni do domače grude in do dekleta, samo njihov napev je otožnejši. Ob pesmi in kramljanju smo sedeli, da je gostilničarju pošla pijača. Prenočil sem pri Miljenku. Tovariš mi da hkrati priporočilo za svojega znanca v Omišu, ki je moj slednji cilj.

Jutro me speč najde na kolesu. Par kilometrov vozim, pa me ustavi cestar, ki je bil v včerajšnji družbi, ter mi izroči pleteno košarico grozdja, češ, to je zadnji pozdrav od Miljenka. Vozim se navzdol ob reki Cetini, ki me bo spremljala tja do morja. Proti opoldnevu mi postaja vroče, vedno bolj me vleče sveža in globoka voda k sebi. Kratek sklep in že me pokrijejo njeni hladni valovi in osvežijo trudno telo. Z novimi močmi hitiva z mojim prijateljem in se veseliva trenutka, ko prvič zagledava morje.

Morje! Tako je moralo biti pri srcu srbskim vojakom v svetovni vojni, ko so pregnani s svoje zemlje po izredno napornem maršu zagledali morje, vedno je živo, vedno spet odkriva novo lepoto. V jutru se zlati v žarkem soncu, v večer pordeči liki večerna zarja, v noči pa se zavije v temino in tišino. Iz Omiša vodi krasno speljana cesta ob obrežju tja do Splita. „Tamo daleko kraj mora, tamo je selo moje, tamo je ljubav moja.“

Split, glavno mesto Dalmacije, pustim za seboj in se vozim skozi Trogir. Pred menoj na cesti drdra tovorni avto. Oprimem se ga po svoji mladi navadi. Neprenehoma vleče v hrib celi dve uri, da končno dospemo v Šibenik. Oddam prtljavo v dijaškem prenočišču in ajdi v morje kopat, zvečer na malo promenado in nato večerjat v gostilno. V pozni noči me na skromnem ležišču vzbudijo male živalice, naenkrat zaslišim se nek drug šum. Miš ali podgana? Ne, po sobi teka želva in si išče hrane. Vjezen po ropotu jo položim na hrbet, vedoč, da sem jo razorožil do jutra. Sama namreč tako ne more na noge. A še vedno noče k meni nebeški prijatelj spanec, oblečem se in se vležem na klop v parku. Prijetna godba iz bližnje gostilne me kmalu zaziblje v sladke sanje.

Drugi dan spet na konju v smeri — domov. Ko pridem iz mesta, me dohiti kolesar s pozdravom: „Halo, Kamerad, wohin?“ Na kolesu se predstavi Nemeč iz Posaarja, ki je že četrti mesec na potovanju preko Francije, Italije, Grške, Jugoslavije, Madžarske, Avstrije in Češke. Dva tovariša je grede izgubil in sedaj jo maha po tej božji zemlji sam. Razun malih drobcov italijanščine in seve nemščine ne razume drugega jezika, da bi ga torej lahko prodal za kilo grozdja. Njegovo kolo ima debele gume, vozi se vedno pred menoj, jaz pa za njim požiram njegov prah. Tako voziva skupaj več deset kilometrov, prenočujeva v noči na prostem in prispeva v dopoldan drugega dne v Cirkvenico. Ločiva se, on se vozi na Sušak, jaz pa na Delnice, Kočevje, Novo mesto, Ljubljano, Škofjo Loko in Kranj. Proti večeru sem na Jezerskem sedlu. Na meji se ozrem nazaj. Celih 2000 km sva s prijateljem-konjem prevozila. Sonce zahaja za hribi, na tihem se zahvalim vsem, ki so mi med potovanjem storili toliko dobrega, obrnem sebe in kolo in prekoračim državno mejo.

proti 1, senator Borah 5 proti dve, bivši prezident Hoover 1 proti 3. Je še več drugih kandidatov za predsedniški stolec, tako neki dr. John Brixley iz Texasa, ki obljublja svojim volilcem nebesa na zemlji. Po njegovem nauku je lenoba človeku prirojena in njegova prva naloga kot prezidenta bo, da odpravi vsako delo in vsako skrb. Trezni Amerikanci ga vsaj zaenkrat še ne smatrajo vrednega, da bi nanj stavljali.

Svota zdravniških modrosti. Leta 1738 je umrl v Londonu sloveč zdravnik. Zaprtil je dobro zapечатeno knjigo z naslovom: Edine in najgloblje skrivnosti medicine. Knjiga je prišla na dražbo in jo je kupil nek radovednež za prav visoko svoto. Radoveden jo po dražbi odpre in najde v njej popisan en sam list. Skrivnost se je glasila: Glavo imej mrzlo, telo odprto in noge tople, pa se lahko smejiš vsem zdravnikom.

Obmejni stražniki v aeroplanih. Obsežnost obmejnega ozemlja med Kanado in Zedinjenimi državami je bila vzrok, da je vlada v Washingtonu odredila, naj odslej stražijo severno mejo stražniki v letalih. Nad 50 letal kroži ob gotovih časih nad državno mejo in jo preiskuje za tihotapci in sličnimi škodljivci. Posebno paznjo posvečajo utihotapljenju ljudi, katere spravljajo Kanadci za dober denar preko meje v Zedinjene države. Cenijo, da prestopi mejo v Zedinjene države še vedno okoli tisoč ljudi na leto. Cveti tudi tihotapstvo s pomočjo letal in leteči obmejni stražniki so morali izboriti že marsikak hud boj s tihotapci v zraku. Hkrati služijo obmejna letala še za prevoz zdravnikov in zdravilnih sredstev.

Večna ves pri Globasnici. V tistem miru živimo pri nas in le izredni dogodki nas nekoliko spravijo iz ravnotežja. Huda žalost je objela našo vas, ko smo na dan sv. Katarine izročili materizemlji mladega gostilničarja Lušina. Pred dobrimi šestimi meseci se je priženil na novi dom. Kot dober sin ugledne Šonatove hiše je mladi gospodar kmalu zaslovel kot nadvse skrben mož. Kljub svojim obilnim poslom se je udeleževal tudi v globaškem društvu ter bil še član požarne brambе. V soboto zjutraj se je podal zdrav in vesei na planino napravljat drva. Zvečer so ga našli delavci na poti domov mrtvega. Bržkone ga je med potjo zadela kap. Ob grobu prerano umrlega je govoril č. kaplan Posch pretresljive besede. Pevci pa so mu v slovo zapeli na domu. Mladi

ženi- vdovi, starišem, bratom in sestram naše iskreno sožalje, dragemu gospodarju Tomeju pa večni mir!

O ti mali! Štiriletni Tonček noče iti spat. Tetka ga priganja: „Tonček, ubogaj! Jaz hodim tudi vedno s kurami spat.“ — Tonček: „Pa tetka? Kako pridete v kurnik?“

Luksus indijskega maharadža. Maharadža iz Patiale, najbogatejši indijski knez, je v Angliji naročil letalo, ki bo zaslovelo po svoji posebni izdelavi, neverjetni udobnosti in dragoceni opravi ter seve tudi po svoji — ceni. Stalo bo nad 400.000 avstrijskih šilingov. V uri bo lahko preletelo 350 km, v njem bo imelo skupno prostora 9 oseb. Zanimivost tega razkošnega letala bo elektromagnetna miza z šahom, priljubljeno orientalsko igro, katere figure tudi najhujši sunki ob poletih ne bodo premaknili. Knez je namreč strasten ša-

hist in si je želel igre tudi na svojih zračnih izletih.

Najstarejša apoteka na svetu se nahaja v Dubrovniku v Jugoslaviji. Nahaja se v frančiškanskem samostanu, ki je bil ustanovljen v letu 1315. Redovniki so od vsega početka delovali tudi kot telesni zdravniki in si zato nabavili potrebne pripomočke. Apoteka obstoji seve še danes in je za medicinske strokovnjake izredno zanimiva. V njej se nahaja zdravniško orodje, kot so ga rabili pred davnimi stoletji, starodavni recepti iz tisočletja in še druge medicinske redkosti. V srednjem veku in ob pričetku novega so vodili apoteke navadno samostani, redovniki pa so opravljali zdravniška dela. Šele v poznejši dobi se je razvil poklic posvetnih zdravnikov in apotekarjev, kot jih poznamo danes.

Iznajdljivi ameriški zločinci. Uradni list ameriških zdravnikov je pred kratkim priobčil svarilo, naj zdravniki odklanjajo „paciente“, ki želijo spremeniti obraz ali svoje prste potom operacij. Med ameriškimi zločinstvom je namreč postala navada, da so skušali voditi policijo za nos s tem, da so jim zdravniki operativnim potom spreminjali obrazne poteze, prstne odtiske i. dr. Znani so slučajji, da so se po večjih vlomih kretali zločinci med svetom, medtem ko so krožile njihove slike po vseh ameriških listih. Za dober denar so si dali napraviti iz ravnih nosov krive in še druge slične spremembe na obrazu, da jih celo njihovi znanci sami niso več mogli spoznati. — Nekoč so ženske skušale povečati svojo lepoto in prikupljivost z malimi zdravniškimi operacijami, sedaj torej se je udomčila njihova moda tudi že pri zločincih.

Telo rabi železo. Znano je, da rabi naše truplo železo. Zdrav človek ima v svojem telesu železa, da bi lahko iz njega skovali novce za pet grošev.

Babe-nune v Bolgariji. V starobolgarski vasi Vulgari vlada čudno praznoverje. Tam živi neka verska sekta, ki časti ogenj. Na god sv. Konstantina se zbere vse prebivalstvo v spreved, katerega vodi baba-nuna. Zažgejo visok kres in ko ostane samo še žerjavica, začno babe plesati okrog nje, baba-nuna pa se zažene bosa na žerjavico in pleše po njej, nakar se ji pridružijo še druge. Ples traja dobre četrt ure in se trikrat ponovi. Ples traja tri dni. Čudno je, da na nogah ni opaziti nobenih opeklin.

Če mladenič poroči vdovo. Vročekrvni Španci imajo navado, da po svoje počastijo novoporočence. Pare, ki so jim povšeči, sprejmejo z vriskanjem in godbo, nepovšečne pare pa z mačjo muziko. Nedavno je v vasi Galizano 22letni mladenič jemal za ženo 45letno vdovo. Da se odkrižata neljubih gostov, sta se hotela poročiti na vse zgodaj zjutraj. Pa vaščani so zastražili cerkev in čim se je par nahajal v cerkvi, so alarmirali vse, ter priredili pred cerkvijo buren koncert z lonci, ponvami, kladivi, brkljami in sličnimi inštrumenti. Ker se poročenca nista dala motiti, so zažgali pred cerkvenimi vrati veliko grmado in počenjali še druge neumnosti, dokler jih niso orožniki ukrotili in ukinili čudne čestitke.

Skrivalnica.

„Kje je mali zločinec?“

Grafenauerja med Slovenci živ na veke. Po zahvalnih besedah domačega župnika Ebnerja je brški pevski zbor in za njim še zbor fantov z Brnce toplo zapel nagrobno pesem. Pritajeno je ihtela družina pogrebcev, še nebo se je orosilo in z belimi snežinkami pokrilo črno krsto.

Na Brdu ob Šmohoru je padel stoletni hrast. A le deblo je padlo, njegove koreninice pa so se razpredle v zemlji na globoko in široko in silijo v novo rast.

Ob Tvojem grobu, France Grafenauer, prisegajo Tvoji sinovi in hčerke neomajeno zvestobo Tvojim in svojim vzorom: Bogu in narodu.

Ostani poslanec slovenskega koroškega ljudstva pri vsemogočnem in vsepravičnem Bogu!

Odzdrav g. dež. glavarja. Na pozdravni brzojav Slovenske prosvetne zveze z letošnjega občnega zbora, naslovljen na g. dež. glavarja s prošnjo za zaščito manjšinskih kulturnih interesov, je Slovenska prosvetna zveza sprejela sledeče pismo: „Sprejmite moje toplo zahvalo za pozdravni brzojav z občnega zbora Vaše zveze. Samoobsebi u-mevna dolžnost moja kot deželnega glavarja Koroške je, da vplivam na dobro sožitje obeh narodov v naši domovini. Hkrati je moja odkrita želja, da zadovoljim in izgradim kulturne potrebe slovenske manjšine, v kolikor je to možno. Z izrazi odličnega spoštovanja — Hülgerth.“

Rojaki, ne pozabite svojega lista! List hoče biti zrcalo narodnega življenja ne samo po svoji vsebini, marveč tudi po svojem gospodarskem stanju in po številu svojih naročnikov. Denarna žrtev za list je najbolj narodna žrtev, ker podpira in utrjuje najvidnejšo vez med brati in sestrami enega naroda. Narod brez svojega glasila ni več cel narod. — Zato, rojaki, ljubosumno čuvajte svoj list, varujte njegovo dobro ime, plačujte redno naročnino, zbirajte mu novih prijateljev in bralcev! V tem, kako kdo ravna s svojim listom, kako o njem govori in v kakem redu ima njegove račune, najboljše spoznaš dobrega in slabega narodnjaka.

Položnice dobijo s prihodnjo številko vsi naročniki brez izjeme.

Večna ves pri Globasnici. V tistem miru živimo pri nas in le izredni dogodki nas nekoliko spravijo iz ravnotežja. Huda žalost je objela našo vas, ko smo na dan sv. Katarine izročili materizemlji mladega gostilničarja Lušina. Pred dobrimi šestimi meseci se je priženil na novi dom. Kot dober sin ugledne Šonatove hiše je mladi gospodar kmalu zaslovel kot nadvse skrben mož. Kljub svojim obilnim poslom se je udeleževal tudi v globaškem društvu ter bil še član požarne bramb-e. V soboto zjutraj se je podal zdrav in vesele na planino napravljat drva. Zvečer so ga našli delavci na poti domov mrtvega. Bržkone ga je med potjo zadela kap. Ob grobu prerano umrlega je govoril č. kaplan Posch pretresljive besede. Pevci pa so mu v slovo zapeli na domu. Mladi ženi-vdovi, starišem, bratom in sestram naše iskreno sožalje, dragemu gospodarju Tomeju pa večni mir!

Z dežele. Sprejeli smo: Nova ureditev prometa z mlekom je vzbudila med podeželskim ljudstvom deljeno razpoloženje. Presenetil je kratki termin za prijavo kmetijskih zbornic. Splošno kmetje sodijo, da bo nova odredba zamogla postati blagodejna za kmetijstvo, ki je bolj oddaljeno od obeh deželnih mest, šele tedaj, ko bo izvedena v njegovih krajih tudi organizacija prodaje. Njen predpogoj so nedvomno mlekarske nabavljalne zadruge, ki bodo mleko posameznih okolišev zbirale in oddajale osrednjim prodajnim mlekarskim zadrugam. Zaenkrat grozi marsikaka pomanjkljivost in ne najzadnja je ta, da bo ob novih prilikah na mlečnem trgu marsikak kmet opustil pečanje z mlekom. Slednje bi pomenilo za živinorejo in gospodarstvo v deželi sploh občutno škodo. Kmetje iz Roža in Podjune pričakujejo, da bo kmetijska zbornica storila vse, da prepreči vsakršno škodo, ki bi mogla izvirati iz nove odredbe na račun kmetijskega gospodarstva. K. P.

Pritožba s Pečnice. Prodajo mleka naših krav so organizirali. Odslej ga bomo torej prodajali spodnekoroški ali zgornjekoroški mlekarski zadruge. Pa z odredbo mi nismo docela zadovoljni. Nas Pečničarje, ki smo tako tesno zvezani z bližnjim Beljakom, kakor naprimer Hodišnarji in Bilčovščani s vojim Celovcem, so potisnili v — Celovec. Ker smo slučajno v rožeškem okraju. Po naravni legi in prometni zvezi slišimo — to

se pravi: mleko naših krav — v Beljak in nadejamo se, da bo kmetijska zbornica tej naši želji rada ugodila.

Bilčovs. Za Muškovnikovim Jokejem se je naveličal samovanja Peter Žnidar, pd. Čapečnjakov v Želučah. Ob levem dravskem bregu je pogledal proti Št. Jakobu in si izvolil za svojo nevesto Marijo Aškan. Naj najde sreče v novem domu onkraj Drave! — Koncem novembra smo spremljali k počitku Katarino Hedonik iz Velinje vesi. V mali kajžici na Kvancu je živela dolgo vrsto let, metle je delala in si tako služila svoj borni kruh. Pa skromna ženica je bila zlata po svoji vernosti in zavednosti. Dolga leta je zvesto naročevala Mohorjeve knjige, brala je Bogoljuba in Glasnika, vse pa hkrati vestno plačevala, četudi je bil njen zaslužek tako neznamenit. Pred leti je legla, mnogo trpela in sedaj odtrpela. Vzglejna je bila njena zadnja ura, lepa njena zadnja pot. Domači č. župnik so ji govorili v slovo in jo postavili za vzgled mladini. Dobra žena, počivaj v miru!

Hodiše. V nedeljo 15. t. m. smo pokopali najstarejšo ženo cele okolice, 96letno mater gospe Ropačeve. Vsa leta je bila delavna, poletje jo je vedno našlo na delu v vrtu. Upali smo, da dočaka 100 let, tako čvrsta je bila. Svojemu rodu je ohranila ne samo zvestobe, ampak tudi živo ljubezen in zanimanje za njegovo usodo. Ob zelo veliki udeležbi smo jo položili k zadnjemu počitku. Večni ji mir!

Še dva sveža grobova. Na Bledu v Jugoslaviji je 4. t. m. umrl g. Ivan Čop, upokojeni tovarniški nastavljenec z Bistrice v Rožu, v starosti 69 let. Pred par leti se je rajni preselil s svojo hčerko v Jugoslavijo, kjer sta dva njegova sinova v državni službi. Pri naših delavcih je bil splošno priljubljen, zaradi svoje zavednosti je moral ob glasovanju mnogo pretrpeti. Naj počiva blagi prijatelj v miru, ostalim naše sočutje! — V ponedeljek 9. t. m. so v Št. Ilju ob Dravi spremili k zadnjemu počitku Nočnikovo mater. Teden prej se je še sama podala v Celovec k operaciji, katere pa ni več prestala. V petek so pripeljali mrtvo domov. Vzgojila je deset otrok, s svojo pridnostjo je Nočnikovi hiši pripomogla do ugleda in blagostanja. Po svojem verskem in narodnem prepričanju uživa Nočnikov dom splošno spoštovanje. Mož pokojne matere je bil že v predvojni dobi pa do danes vedno vnet zagovornik narodne pravice. Njemu in njegovi družini izrekamo ob bridki izgubi naše toplo sožalje, rajni materi pa bodi Gospod dober plačnik!

Drobiž. Mesto Celovec prispeva k vzdrževanju zvezne policije letno 127.000, Beljak 102.000 šilingov. — K zimski akciji bodo zvezni in deželni uradniki prispevali od novembra do aprila gotov odstotek svoje plače. — Od koroških rekrutov so pri naborih sprejeli samo 66 od sto, kar je razmerno najnižje število v Avstriji. — Za armado bo kupovala komisija konje v Grabštanju 3. jan. in v Celovcu 4. januarja. Konji morajo biti triletniki z rodovnikom. — Kmetijska zbornica svari pred agenti, ki ponujajo umetna krmila. — Zvonovi beljaške farne cerkve bodo odslej električno zvonili. — Imenovan je okrajni šolski svet v Šmohoru. Njegovi člani so večinoma župani. — Začetkom decembra je bilo v deželi 12.842 brezposelnih in od teh 11.994 podpiranih oseb. V vsej državi so našli 242.759 brezposelnih. — Mihael Ehrlich, pomožni delavec v tovarni na Reberci, se je nevarno poškodoval. — Pred celovškim sodiščem se je minuli teden zagovarjala druga skupina socialistov. Obsojeni so od 6 mesecev do 2 in pol leta ječe. — V celovški Goess-pivovarni so vlomilci odnesli 2500 S. Uzmovičem so na sledu. — Cesta čez Podkoren je do maja zaprta. — V Blačah so pokopali očeta šentjurškega župnika č. J. Moschitza. — V Vogrčah je umrl posestnik Anton Miklavič.

NAŠA PROSVETA

V pojasnilo. V pisarno so došla vprašanja v zadevi odredbe prepovedi zborovanj. Na podlagi poizvedbe v uradu varnostnega nadzornika sporočamo, da se prepoved, ki velja od 23. decembra do 7. januarja, ne tiče društvenih prireditev družabnega značaja (božičnice, igre, Silvestrov večer). Društvene sestanke in zборе pa preložimo na čas po 7. januarju. Osrednja pisarna.

Šmihel pri Pliberku. Na Štefanovo in na praznik sv. treh kraljev igra naše društvo koroško „Miklovo Zalo“, obakrat ob 3. uri pop. v Šercerjevi dvorani. Opozarjamo na oglas.

Sveče. „Kočna“ priredi na Štefanovo 26. dec. ob 3. uri pop. v dvorani pri Adamu lepo božično igro „Henrik, gobavi vitez“. Igra je iz peresa pisatelja dekana Meška in slika zanimivo dejanje iz križarskih vojn. K lepi božični prireditvi vabimo vse prijatelje od blizu in daleč. Odbor.

Dobrla ves. Naše društvo priredi na Novo leto ob 3. uri pop. v Narodnem domu krasno igro „Henrik, gobavi vitez“, ki je doslej v Podjuni še nepoznana. Sosednja društva naprošamo, da nas ta dan posetijo v čim večjem številu. Vabljeni še vsi ostali ljubitelji našega odra. Odbor.

Silvestrovo v Podlublju. Društvo Slov. diletantov v Borovljah priredi dne 31. dec. v Delavskem domu v Poljubelju Silvestrov večer z bogatim sporedom. Nanj opozarjamo že danes. Odbor.

Zaključek gospodinskega tečaja v Globasnici. Od blizu in daleč so došli v nedeljo 1. decembra gostje, da si ogledajo razstavo gospodinskega tečaja in prisostvujejo zaključni prireditvi. Okusna razstava je vzbujala splošno občudovanje, kaj kmalu je zmanjkalo razstavljenih dobrot, ker so posestniki vse pokupili. Popoldne je bila ob zaključni prireditvi društvena dvorana docela napolnjena. Prireditve so otvorili pevci, ki so prednašali lepe narodne in umetne pesmi, ob katerih so se odprla srca vseh navzočih. Stopil je nato na oder č. predsednik in župnik Poljanec ter govoril toplo in iskreno o potrebi narodno-prosvetnega dela. Sledili sta deklamaciji „Čuj me, koroški Slovenec, moj brat“ in „Jesen“, za njima pa šaljivi prizor „Brez zajutрка“. Višek prvega dela je bila igra „Sirota“, katera je kljub temu, da so jo podajale večinoma novinke, splošno ugajala. Menda je iz peresa naše voditeljice gdč. Hartmannove. Drugi del prireditve so uvedli mali „palčki“, ki so s svojim plesom in igro očarali vse. Za njimi pa je prišel na oder težko pričakovani Miklavž in bogato delil malim in velikim. Tako je minil lepi popoldan v zadovoljnost občinstva in v veselje pridnih tečajnic in njihove požrtvovalne voditeljice.

GOSPODARSKI VESTNIK

Pomagajmo si sami!

Gospodarji, hočete slišati največjo skrivnost v sedanji bedi in gospodarskem zastoju: pomagajmo si sami! Ne mislimo preveč na razne podpore, na razne ugodne odredbe in še druge ugodnosti, ki naj nam pomagajo iz zadrege, v katero smo zašli ne toliko po naši kot tuji krivdi! Trdim, da začenja ozdravljenje na oni kmetiji in v onem gospodarstvu, na katerem si je gospodar postavil vrhovno geslo, da si bo pomagal najprej sam. Neka posebna tajna je okoli tega gospodarskega gesla; kdor ga je resnično zajel, bo iz njega črpal neverjetno voljo za napredovanje in gospodarsko izboljšanje.

Kmetije smo in naš delokrog je na kmetiji, zemlja in hlev sta naši delavnici. Trdim: če sploh kod v gospodarstvu, je samopomoč uspešna na kmetiji. Mislimo, s kolikimi težkočami se ima boriti industrijalec, da zasigura svojemu podjetju nadaljni obstoj. Neprestano skuša izboljševati in pocenjevati svojo proizvodnjo, z vsemi sredstvi se bori za trg in uspešno tekmo. Poglejte trgovca in tisoče njegovih bolj ali manj spretnih „knifov“, da zapravi svoje blago. Ubog je uradnik, katerega preostaja samo štednja doma in odpor proti znižanju plače v službi. Mi kmetje pa smo posestniki zemlje, ki je do danes še skrivnostna delavnica s tisočimi le malo ali še nejasnimi skrivnostmi. V naši zemlji in v življenju na njej so zakopani še bogati zakladi, katere moramo dvigniti, da si izboljšamo svoj položaj.

Naše kmetije so raznovrstne in črpajo pridelek iz poljedelstva, travništva, živinoreje, sadjarstva, čebelarstva i. dr. Tej raznovrstni sestavi našega gospodarstva moremo pripisovati, da smo prebili dosedanje težave in nesreče, ki so nas obiskovale neprestano do današnjega dne.

Razmerno najbolj zanesljivi dohodki so v živinoreji, zlasti v govedoreji in prašičereji. Tudi pri krmi so sicer slabe letine, vendar so danes izraziti živinorejski kraji in deželi še najbolj trdni in imoviti. Sadjarstvo je panoga, ki nam je doslej rada in pogostoma odrekla. Poljedelstvo pa gojimo samo toliko, da dobivamo hrano vsaj zase in svojo družino.

Posvetimo še večjo pažnjo najvažnejši naši gospodarski panogi: naši živinoreji. Da bo živinoreja kljub težkim prilikam nesla, jo postavimo

na trdna tla. Povzdigniti je treba pridelek in vrednost krme. Pridelek krme ni odvisen samo od letine, ampak tudi od našega dela in našega prizadevanja. Tudi na malem koščku zemlje se da mnogo pridelati. Treba pa je več storiti za travnike in sploh za pridelek krme, kamor smo danes vajeni. Poglejmo v druge kraje! Tam, kjer pridelujejo obilo krme, imajo najbolj cvetoče kmetije in posnemajmo jih tudi pri nas. Pri nas je položaj toliko različen, da smo navezani na poljedelstvo in moramo potrebno krmo pridelovati tudi na njivah. To pa ima tudi svoje dobre strani. S pridelovanjem razne krme na njivah izboljšujemo rodovitnost njiv in se bolj ogiblamo težkim posledicam raznih vremenskih nepravil in škodljivcev. Tudi se lažje pečamo z raznimi vrstami domače živinoreje.

Težišče pri naši kmetiji mora ostati slej ko prej: pridelovanje obilne in tečne krme. To je glavni pogoj za napredek naše živinoreje. Prvi vidni uspehi tod nam dokažejo, da smo posegli s tem v osrčje kmetijskega gospodarstva in postavili prvi trajni fundament za izboljšanje naših kmetij. Kajti vse gospodarstvo na polju in gozdu, na travniku in vrtu se suče okoli hleva in živine, tod je zakopan največji zaklad sleherne kmetije. Rožan.

Popravljajmo in pripravljajmo! Zima je čas pravih in poprav. Spomladi so naši kovači in kolarji navadno v škripcih, ker vsakdo sili s svojim orodjem. Pameten gospodar pozimi natančno pregleda vse orodje in stroje in jih spravi v uporabno stanje. Kar zmore, popravi sam, ostalo izroči kovaču ali kolarju. Posebno je važno, da gospodar pregleda in popravi svoje stroje, ki ga stanejo mnogo denarja. Kar pa je popravil nepotrebne, očisti in namaže in si s tem pripravlja veselje za bodoče delo. — Dober gospodar v zimi skrbi za izpraznitev gnojšč in gnojnih jam. Ob suhem vremenu izvaža gnoj na polje na velik kup, ga pravilno uravna, stlači in pokrije z zemljo. Z gnojnico polije ozimno pšenico ali ječmen ali jo zvozi

na njive, kjer bo spomladi sejal. S temi pripravami si olajša spomladansko delo in nasiti zemljo, ki v tem času rada srka hrano za bodočo rast.

Motor se umika konju. Leto 1933 je bilo za konjereje težko leto. Konjski trg je bil poplavljen z inozemskim blagom. Šele ko je vlada znižala uvoz, se je konjereja popravila. Letošnja žrebata n. pr. so dosegla že prav lepe cene. Vseh konj je v državi okoli 20.000, letno se jih nanovo rabi okoli 25.000, število, ki ga vsa avstrijska konjereja vsaj zaenkrat ne more doseči. Mnogi gospodarji opuščajo motorje, ker so konji vendar cenejši, zanesljivejši in tudi bolj mnogostranski delavci. Pa so napovedovali konec konjereje, ko so začeli graditi železnice, in pomilovali so konjereje, ko je čisto obladal avtomobil. Svet pa se začelja sukati sedaj očitno spet v prilog konjereji.

Več pozornosti na živi drobiž! Še vedno smo nekam nehvaležni napram živemu drobižu na našem dvorišču. Preveč so naše oči vajene na težo in veliko skrb. Pri nas pa je neka kmetija, na katere dvorišču se gnete polno kokoši, rac, gosi, zajcev in še — golobov. Seve je gospodinja večša dovolj težkega in sitnega posla, ki ga ji prizadeva pestri drobiž. Gospodar pa je kljub svoji le prečesti nevolji vesel, če mu v zadregi priskoči „stara“ na pomoč s par šilingi. Tole pravi ta varčna gospodinja: Če bi vse naše gospodnje videli, koliko živeža je raztresenega neuporabljenega po skednjih in kaščah, po vrtovih in poljih, po kuhinji in dvorišču, bi sledile mojemu vzgledu. Družine svoje bi razveselile marsikdaj s tečno južino, itak obremenjena gospodarstva pa bi razbremenila s svojimi potrebami. Morda ima vrla gospodinja prav?

Celovski trg minulega tedna: Voli 75—85, krave 80—95, krave za klanje 50—60, prašiči 1.20—1.40, plemenski 1.30—1.50 S, pšenica 38—40, rž 28—30, ječmen 24—38, oves 25—26, ajda 24—26, koruza 24—28, sladko seno 9—11, kislo 8—9, slama 4—5, grah in leča 80—1.00, fižol 35—50, krompir 12 do 15, zelje 30, goveja mast 4.00—4.50, prekažena

slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.40—2.60, svinjska mast 3.00—3.40, jajca 18—19, kokoši 2.00 do 3.50, race 4.00, gosi 8.00, trda drva, kratka 4.00 do 5.00, mehka 3.00—4.00 S za kv. meter.

Na prodaj je malo posestvo, polja za tri glave goveje živine, sadni vrt, nekaj gozda, pet minut od državne ceste. Dopisi pod „Cenjeno“ na upravo lista. 81

Izobraževalno društvo v Šmihelu pri Pliberku priredi na Štefanovo dne 26. decembra 1935 in na praznik sv. Treh kraljev dne 6. januarja 1936, oba-krat ob 3. uri popoldne, pri Šercerju v Šmihelu koroško igro

Miklova Zala,

h kateri vabi najširšo okolico. Zadnjič je bila „Zala“ igrana v Šmihelu pred 12 leti. Zato je čas, da si jo spet ogledate. 85 Vabi Odbor.

„GORJANCI“ V KOTMARI VASI

priredijo na Štefanovo dne 26. decembra 1935 ob 3. uri popoldne v Delavskem domu v Podljubelju krasno ljudsko igro

Črna žena.

Vstopnina nizka. — Nastopijo tudi pevci. 82 Vabi Odbor.

Izobraževalno društvo „Kot“ v Št. Jakobu v Rožu vabi na lepo božično igro

Vaški lopov,

ki jo priredi na Štefanovo dne 26. decembra 1935 ob pol 3. uri popoldne v svoji dvorani.

Igra se po svoji preprosti vsebini, vzeti iz ljudskega življenja, nedvomno zadovoljila vse prijatelje domače prosvete. — Sodelujejo tamburaši. 84 Vabi Odbor.

Vesele in blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto voščimo vsem našim cenj. somišljenikom, prijateljem, znancem, odjemalcem, gostom, članom in vlagateljem:

Dr. Franc Petek, zdravnik in predsednik Političnega in gospodarskega društva Velikovec.	Ivan Starc, župnik Hodiše.	Štefan Bayer, župnik Loga vas.
Valentin Zwitter, gostilničar Št. Jakob v Rožu.	Hani Maierhofer, župnik Pečnica.	Zveza koroških zadrug, registrovana zadruga z omejeno zavezo Celovec.
Vinko Poljanec, župnik, predsednik S. P. Z. Škocijan v Podjuni.	Anton Gril, posestnik in načelnik „Kmečke zveze“ Plaznica.	Hranilnica in posojilnica, r. z. z n. z. Šteben pri Beljaku.
J. B. Hafner, trgovina z železnino pri „zlati kosi“ Celovec.	Matevž Seher, trgovec Celovec.	Hranilno in posojilno društvo, r. z. z n. z. Celovec.
L. Gelautz-a naslednik Cvetko Millionig, trgovec Št. Rupert pri Celovcu.	Uršula in Josip Rutar, trgovina in gostilna Žitara vas. Št. Vid v Podjuni.	Hranilnica in posojilnica, r. z. z n. z. Velikovec.
Franc Schnabl, trgovec Št. Rupert pri Celovcu.	Alojz Kometter, trgovec Borovlje.	Hranilnica in posojilnica, r. z. z n. z. Dobrla vas.
Janko Ogris, trgovina in gostilna Bilčovs.	Franc Kovačič, strojno mizarstvo Podjerberg.	Hranilnica in posojilnica, r. z. z n. z. Št. Janž v Rožu.
Franc Plantev, trgovec Velikovec.	Mihael Schleicher Loga vas.	Marijan Silović, dalmatinski vinotoč Celovec.
Katarina Gabriel, gostilna, trgovina in mizarstvo Št. Janž v Rožu.	Štefan Andrecs, trgovina z železnino Celovec.	Marko Plešivčnik, gostilna in mesarija Šmihel pri Pliberku.